

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden korotetuista poistoista verovuosina 2020—2023 sekä laeiksi veron-tilityslain ja tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden korotetuista poistoista verovuosina 2020—2023 sekä laeiksi veron-tilityslain ja tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 85/2019 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- erityisasiantuntija Antti Sinkman, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Kari Aaltonen, Verohallinto
- johtaja Elina Pylkkänen, Palkansaajien tutkimuslaitos
- veroasiantuntija Lauri Lehmusojä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- pääekonomisti Mauri Kotamäki, Keskuskauppakamari
- ekonomisti Antti Koskela, STTK ry
- veroasiantuntija Sanna Linna-Aro, Suomen Yrittäjät ry
- lakiasiain johtaja Vesa Korpela, Veronmaksajain Keskusliitto ry
- professori (emeritus) Heikki Niskakangas

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Kuntaliitto
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- Finnwatch ry
- Perheyrittäjien liitto ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2019 vp

Verojaosto on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden korotetuista poistoista verovuosina 2020—2023. Lain mukaan uusien elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 30 §:ssä sekä maatilatalouden tuloverolain 8 §:ssä tarkoitettujen koneiden ja laitteiden hankintamenoista saisi verotuksessa tehdä kaksinkertaiset poistot säännönmukaisiin poistoihin verrattuna. Enimmäismäärän korotus koskisi uusia vuosina 2020—2023 hankittuja ja käyttöönotettuja hyödykkeitä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että korotetuista poistoista aiheutuva yhteisöveron verotuotto-muutos kompensoitaisiin kunnille verontilityslain 12 §:n mukaisia yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja hallituksen esitykseen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 31/2019 vp) ja on tarkoitettu käsiteltäväksi niiden yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2020 alusta. Verontilityslain ja tuloverolain muutokset olisivat voimassa vuoden 2027 loppuun. Koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden korotetuista poistoista verovuosina 2020—2023 annettua lakia sovellettaisiin verovuosilta 2020—2023 toimitettavissa verotuksissa. Verontilityslain muutoksia sovellettaisiin verovuosilta 2020—2027 tehtävissä yhteisöveron tilityksissä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esitykseen on kuitenkin suhtauduttu hyvin ristiriitaisesti. Osa asiantuntijoista pitää esitystä tässä taloudellisessa tilanteessa erittäin kannatettavana. Osa asiantuntijoista suhtautuu esitykseen puolestaan erittäin kielteisesti, koska esitys aiheuttaa heidän mukaansa merkittävän aukon veropohjaan ollen samalla uusi yrityksille suunnattu verotuki.

Esitykseen kriittisesti suhtautuneet asiantuntijat pitävät esitystä hyvän verojärjestelmän vastaisena. Esitys poikkeaa heidän mielestään selvästi ja periaatteellisesti siitä veropolitiikan linjasta, jossa verokantoja alennetaan ja veropohjaa tiivistetään. Esitys ei heidän käsityksensä mukaan vastaa tuoreen yritystukityöryhmän loppuraportin johtopäätöksiä.¹

¹ Työ- ja elinkeinoministeriö, Yritystukien vähentämistyöryhmän loppuraportti, 16.9.2019

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2019 vp

Työryhmä suositteli jo nykyisellään yritysverotuksessa olevan irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenon poistamiseen sisältyvän verotuen poistamista ja kehotti harkitsemaan siirtymistä kirjanpidon mukaisiin poistoihin. Yritystukityöryhmän mukaan kirjanpidosta poikkeavat poistot lisäävät hallinnollisia kustannuksia sekä vääristävät investointikannusteita. Esitystä on täten pidetty vastakkaisena yritystukityöryhmän suositusten kanssa.

Valtion taloudellinen tutkimuslaitos VATT on katsonut, että poistokorotus vaikuttaa lisäinvestoinnin veroihin ja pääomakustannukseen, mutta vaikutus on hyvin pieni erityisesti suhteessa korkotason muutoksen vaikutukseen. Kaiken kaikkiaan korotettujen poistojen tuottama taloudellinen hyöty on matalan koron ja yhteisöveron oloissa pieni. Pieni etu voi johtaa siihen, että poistojen hyödyntämiseen liittyvät informaatio- ja hallintokustannukset saattavat ylittää siitä saadun verosäästön, eli yrityksen ei kannata hyödyntää ehdotettua väliaikaista säännöstä.

Asiantuntijakuulemisessa nousi esiin myös nykyisen osinkoverotuksen ongelmakohdat. Suomen osinkoverojärjestelmä listaamattomien yhtiöiden osalta saattaa kannustaa tekemään riskittömiä investointeja yhtiöihin vain nettovarallisuuden laskennallisen arvon nostamiseksi. Yhtiön nettovarallisuus vaikuttaa usein ansiotuloja lievemmin verotettavien pääomaosinkojen määrään.

Esitystä kannattaneet asiantuntijat ovat puolestaan pitäneet tärkeänä sitä, että hallitus tukee yritysten investointeja ja siten kasvua ja työllisyyden kehitystä myös verotuksen keinoin. Asiantuntijat ovat suhtautuneet erittäin myönteisesti siihen, että ehdotettu veronhuojennus ei kohdistuisi aiempien veronhuojennuslakien tapaan ainoastaan tuotannollisessa toiminnassa käytettävään käyttöomaisuuteen, vaan se koskisi kaikkea uutta irtainta käyttöomaisuutta. Myönteisesti on suhtauduttu myös siihen, että korotetut poistot voisi tehdä enintään neljänä vuonna aiempien kahden vuoden sijaan. Asiantuntijat ovat korostaneet ennakoitavia ja pitkäjänteisiä veroratkaisuja, minä johdosta osa asiantuntijoista on kannattanut korotetun poisto-oikeuden säätämistä pysyväksi.

Osa asiantuntijoista on suhtautunut kriittisesti siihen, että korotettu poisto-oikeus on rajattu käsittelemään vain uusi kone, kalusto tai muu niihin verrattava irtain käyttöomaisuus. Rajauksen on katsottu olevan ristiriidassa hallitusohjelmassa mainitun kiertotalouden edistämisen kanssa. Asiantuntijat ovat olleet kuitenkin laajasti yksimielisiä siitä, että yritysten halu investoida on laskenut Suomessa viime vuosien aikana. Investoinnit ovat kuitenkin välttämättömiä talouskasvun ylläpitämiseksi.

Valiokunta pitää esityksessä valittua mallia perusteltuna. Valiokunta yhtyy hallituksen esityksen näkemykseen siinä, että muutoksen odotetaan jossain määrin lisäävän uusia investointeja ja silloin, kun uudet investoinnit parantavat energiatehokkuutta tai edistävät kiertotaloutta, investointien ympäristövaikutusten voidaan arvioida olevan myönteisiä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa esityksen vaikutuksia kiertotalouteen ja toteuttaa hallitusohjelmassa mainitun selvityksen siitä, miten veropoliittisin keinoin voidaan edistää kiertotaloutta.

Valiokunta puoltaa ehdotettua rajausta siitä, että korotetut poistot kohdistuvat uusiin koneisiin ja laitteisiin. Valittu rajausta ehkäisee valiokunnan käsityksen mukaan tehokkaalla tavalla sitä, ettei laajennus johda ei-toivottuihin verosuunnittelutoimiin, joissa yritysten välillä voitaisiin ostaa,

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2019 vp

myydä ja vaihtaa hyödykkeitä vain, jotta hyödykkeistä voitaisiin tehdä korotetut poistot. Myös aiemmat vastaavat määräaikaiset veronhuojennukset ovat kohdistuneet uusiin laitteisiin.

Valiokunta ei kaikilta osin yhdy siihen kritiikkiin, että esitys merkitsisi määräaikaisena kannustimena merkittävää poikkeusta laajaan veropohjaan. Esityksen verotuottoarvioinnissa on huomioitava se, että kyse on niin sanotusta jaksottamiseen liittyvästä huojennussäännöksestä.

Vuonna 2020 ehdotuksen arvioidaan pienentävän verotuottoja yhteensä noin 207 miljoonaa euroa, ja koko esityksen vaikutusaikana vuosina 2020—2023 verotuottomenetykset olisivat yhteensä noin 893 miljoonaa euroa. Arvioinnissa on kuitenkin valiokunnan mielestä syytä korostaa, että kyseessä on verotettavan tulon jaksottamista koskeva muutos, jolloin vuosina 2020—2023 realisoituneet verotuottojen menetykset muuntuisivat verotuottojen lisäyksiksi vuodesta 2024 eteenpäin. Vuosina 2024—2027 verotuotot lisääntyisivät yhteensä noin 611 miljoonalla eurolla. Jäljelle jäävät 283 miljoonaa euroa palautuisivat vuodesta 2028 alkaen. Pitkällä aikavälillä määräaikaisissa korotetuissa poistoissa on kyse verotuksen lykkäämisestä ja fiskaalinen vaikutus muodostuu korkovaiikutuksesta. On kuitenkin huomattava, että valtion talousarvioesitykset laaditaan vuosittain ja verotuottomenetykset on huomioitava osana valtion budjettia ja arvioinnissa on otettava huomioon euroalueen maiden julkista taloutta koskevat vaatimukset.

Kuntaliitto on kannattanut esitystä. Esitetty kompensatiomalli on oikeudenmukainen ja kohdistuu kunnittain hyvin, kun arvioidaan kuntaa veronsaajana. Kompensaatiossa huomioidaan arvioidut verotuottojen muutokset nettomääräisesti vuosina 2020—2027. Kompensointi esitetyllä tavalla estää verotulokertymän siirtymisen tulevaisuuteen ja on siten erittäin tärkeä kuntatalouden kannalta. Valiokunta yhtyy näihin näkemyksiin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 85/2019 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2019 vp

Helsingissä 4.12.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Esko Kiviranta kesk
jäsen Timo Heinonen kok (osittain)
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jussi Saramo vas
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Markku Eestilä kok
varajäsen Mari Holopainen vihr
varajäsen Kalle Jokinen kok (osittain)
varajäsen Merja Kyllönen vas
varajäsen Antero Laukkanen kd
varajäsen Riitta Mäkinen sd
varajäsen Juha Pylväs kesk
varajäsen Janne Sankelo kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ilkka Lahti

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2019 vp
Vastalause 1

VASTALAUSE 1

Perustelut

Hallitus esittää yksityisten investointien aikaansaamiseksi korotettujen poistojen sallimista vuosille 2020—2023. Esitys on vastaavan kaltainen kuin aiemminkin voimassa ollut väliaikainen lainsäädäntö. Tällä kertaa lakiehdotusten voimassaoloajaksi on määritelty neljä vuotta.

Todellinen ongelma on se, että kasvuhakuisia aloittavia yrityksiä ei ole pystytty kunnolla tukemaan. On esitetty erilaisia malleja poistojen jaksotukseksi.

Eräs vaihtoehto olisi kasvuvaiheessa olevien aloittavien yritysten vapaa poisto-oikeus. Tällöin kuluvaan käyttöomaisuuden koko hankintameno voitaisiin poistaa välittömästi sen tilikauden yhteisöveropohjasta, jolloin investointi toteutetaan.

Käytännössä kysymys on aloittavien yritysten verotuksen viivästämisestä, koska investointimeno voitaisiin vähentää kokonaan ja siten yritys pienentäisi voittoa investointivuonna. Vastavasti tämä kasvattaisi yritysten maksamaa yhteisöveroa tulevina vuosina. Tämä vaikuttaisi mm. investointien tuottovaatimustasoon ja siten kasvattaisi investointeja.

Asiaa voi ajatella aloittelevien yritysten turbonappina, koska vapaiden poisto-oikeuksien ansiosta yrittäjän investointi sitoisi vähemmän pääomaa alemman yhteisöveron ansiosta. Tämä mahdollistaisi sen, että yrittäjä käytännössä saisi valtiolta veroa vastaavan summan lainaan ja tälle summalle on mahdollista saada tuottoa.

Tilanteessa, jossa yksittäisten yritysten investointeja rajoittaa rahoituksen saatavuus, täydellä poisto-oikeudella voi olla suuri vaikutus investointipäätöksiin. Toisaalta aloittavat yritykset ovat usein tappiollisia, joten tätä taustaa vasten tulisi harkita sitä, monenko tilikauden osalta aloittavat yritykset olisivat oikeutettuja vapaisiin poisto-oikeuksiin.

Samalla olisi selvitettävä mahdollisuutta myös käytettynä hankitun käyttöomaisuuden sisällyttämisestä vapaiden poistojen piiriin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään kaksi lausumaa. (*Vastalauseen lausumaehdotukset*)

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii esityksen vapaiden poistojen käyttöönotosta aloittavien yhtiöiden kolmen ensimmäisen tilikauden ajaksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2019 vp
Vastalause 1

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, millä edellytyksillä korotetut poistot voitaisiin ulottaa koskemaan myös käytettynä hankittua käyttöomaisuutta.

Helsingissä 4.12.2019

Ville Vähämäki ps
Sami Savio ps
Jari Koskela ps
Vilhelm Junnila ps

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2019 vp
Vastalause 2

VASTALAUSE 2

Perustelut

Tuemme hallituksen esitystä korottaa koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden poistoja. Korotetut poistot parantavat investointikannustimia, kun yritysten sallitaan vähentää verotuksessa investointikustannukset nykyistä nopeammin. Veronmaksun lykkääntyminen keventää yrityksen investoinnin tuoton verotusta.

Pidämme hallituksen esittämiä muutoksia kuitenkin riittämättöminä. Hyvinvointimme pohja on rapistumassa, jos yksityisiä investointeja ei saada käännettyä Suomessa kasvuun. Investoimme kolmanneksen vähemmän kuin Ruotsi. Investointimme uuteen pääomaan riittävät tällä hetkellä juuri ja juuri ylittämään pääoman kulumisen. Ruotsin lisäksi häviämme myös muille verrokki-maillamme. Finanssikriisin jälkeiset vaikeimmat vuodet ovat takana, mutta ennusteet eivät po-vaa investointien vauhdittumista.

Kokoomus julkaisi alkusyksystä ehdotuksia investointien vauhdittamiseen. Uutena keinona nos-timme keskusteluun yritysten poisto-oikeuksien pysyvän vapauttamisen. Tuoreet tutkimustulok-set, joita myös verojaoston kuulemisissa käsiteltiin, antavat lupaavia viitteitä siitä, että joustavoit-tamalla yritysten poistojen tekemistä parannettaisiin kohdennetusti yritysten investointikannusti-mia. Esitämme, että hallitus arvioisi määräaikaisen muutoksen sijaan poistojen vapauttamista py-syvästi. Isojen investointipäätösten osalta neljän vuoden soveltamisala on liian lyhyt.

Verojaoston kuulemisissa ilmeni, että kaksinkertaisten poistojen rajaaminen pelkästään uuteen irt-aimen käyttöomaisuuteen on sekä hallituksen ympäristötavoitteiden että verotuksen neutraali-suuden kannalta ongelmallinen raja. Varsinkin pk-yritykset investoivat usein myös käytettyinä hankittaviin koneisiin ja laitteisiin. Hallituksen esityksen raja. us jättää siis suuren joukon yrityk-siä veroedun ulkopuolelle. Esitetyt muutokset kannustavat verotuksellisesti hankkimaan uusia koneita ja laitteita käytettyjen sijaan, mikä on vastoin hallituksellekin varmasti tärkeitä kiertota-louden ja kestävä. n kehityksen tavoitteita.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään yksi lausuma. (*Vastalauseen lausumaehdotus*)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle pikaisesti lakiesityksen, jossa korote-tut poistot säädetään pysyviksi ja laajennetaan koskemaan myös käytettynä hankittuja ko-neita ja kalustoa.

**Valiokunnan mietintö VaVM 17/2019 vp
Vastalause 2**

Helsingissä 4.12.2019

Timo Heinonen kok
Elina Lepomäki kok
Sari Sarkomaa kok
Kalle Jokinen kok
Markku Eestilä kok
Janne Sankelo kok
Antero Laukkanen kd